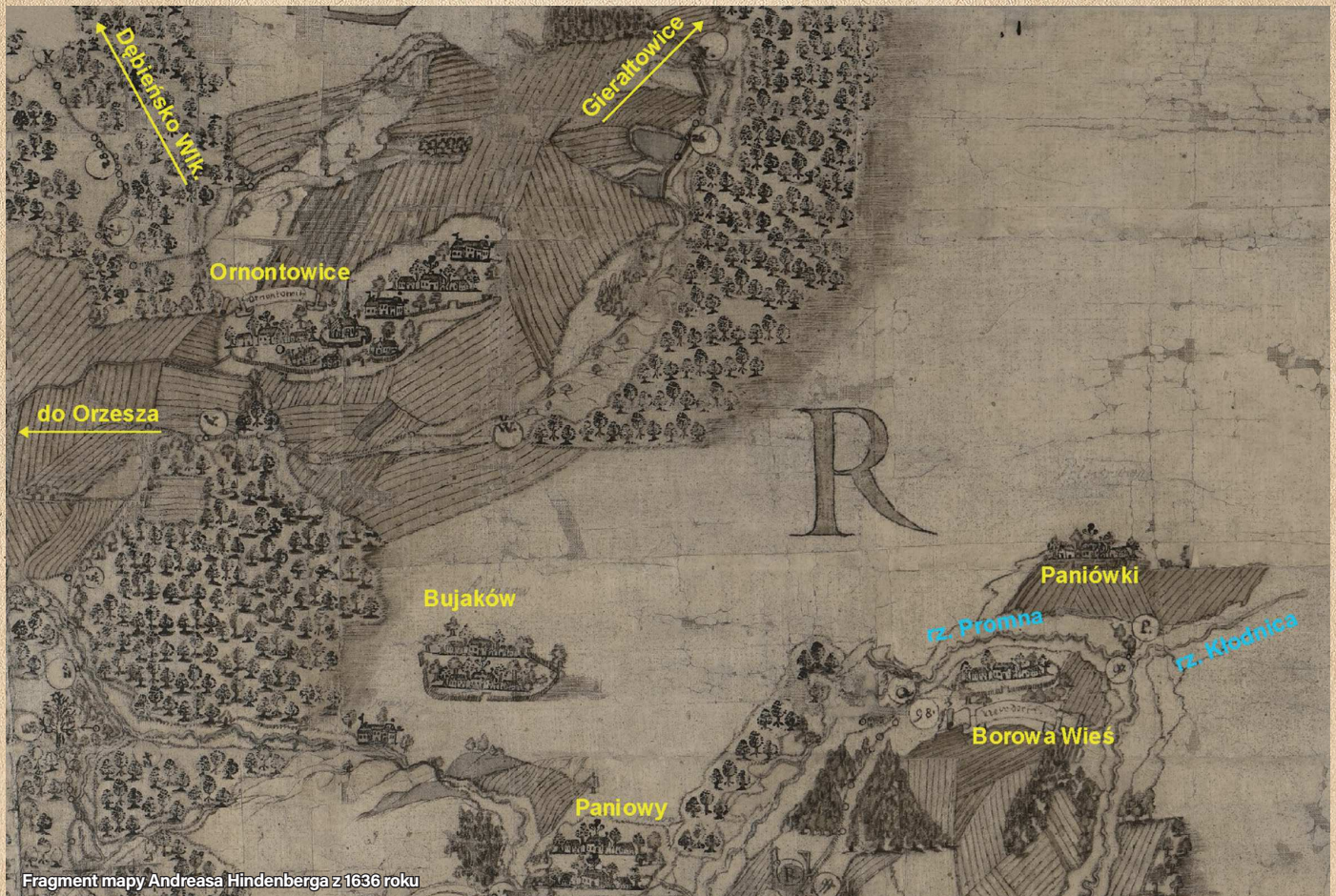

Ornontowice na dawnej mapie, część 1

Fragment mapy Andreego Hindenberga z 1636 roku

Aktualnym zeszytem historycznym rozpoczynamy nowy cykl tematyczny, a są nim dawne wydawnictwa kartograficzne, zwłaszcza dotyczące **Ornontowic**. Na pierwszy ogień poszła prawdziwa perełka wśród tego typu publikacji, czyli wielkoformatowa mapa **Ichno-orthographia Plesniaca** z 1636 roku. Sporządzona przez znanego wówczas kartografa **Andreego Hindenberga** na zlecenie panującej w **pszczyńskim wolnym państwie stanowym** rodziny **Promnitzów**.

Pierwotnie stanowiła jedną całość o wymiarach 254 cm × 292 cm, później podzielono ją na 12 publikacji. Wykonana w skali 1:17500 jest mapą rękopiśmienną i do jej narysowania posłużono się czarnym tuszem, a niektóre obiekty pokolorowano. Mapa przedstawia teren **państwa pszczyńskiego** oraz otaczających je pogranicznych obszarów **Górnego Śląska** i **Małopolski**. Jak na dzisiejsze standardy jest nietypowo zorientowana, bo na zachód, co oznacza, że jej dolna część pokazuje wschód, po lewej stronie jest południe, a po prawej północ.

Przez kolejne lata od czasu jej powstania była na bieżąco aktualizowana aż do początków XX wieku, kiedy została poddana po raz pierwszy zabiegom konserwatorskim. Niektóre fragmenty wycierano i nanoszono poprawki lub naklejano kawałki papieru. Podczas gruntownej konserwacji, której dokonano w latach 2016–2019, okazało się, że była sklejona ze 140 arkuszy papieru.

Na prezentowanym fragmencie mapy odnajdujemy nasze **Ornontowice**, które już wówczas były stosunkowo dużą wsią, znacznie większą niż sąsiednie, takie jak: **Bujaków**, **Paniowy**, **Paniówki**, **Borowa Wieś**. Dla lepszej lokalizacji miejscowości na mapie kolorem żółtym naniesiono ich aktualne nazwy.

Wieś otoczona była pasem pól, zwłaszcza w kierunku **Orzesza**, **Dębieńska** i **Bujakowa**. Dochodziły do niej także kompleksy leśne: jeden od strony **Chudowa** oraz wąski pas między **Orzeszem**

a **Dębieńskiem** i nieco szerszy od strony **Łazisk** i **Mokrego** między **Orzeszem** a **Bujakowem**.

Jedyna droga zaznaczona na mapie **Hindenberga** łączy **Ornontowice** z **Orzeszem**, co podkreśla przynależność do państwa pszczyńskiego. Jest mało prawdopodobne, by było to wówczas jedyne połączenie z otaczającym światem. Wynikało to raczej z niedokładnych informacji docierających do kartografa. Późniejsze mapy wyraźnie pokazują połączenie z **Gierałtowicami** oraz inne drogi łączące ze wszystkimi sąsiednimi miejscowościami. Trudno przypuszczać, by jedni z ówczesnych właścicieli wsi, **Welczkowie (Wilczkowie)**, nie zadbali o połączenie z sąsiednim **Dębieńskiem Wielkim** także do nich należącym.

Według mapy w centralnej części **Ornontowic** usytuowany był kościół parafialny pod wezwaniem św. **Michała Archanioła**. Obok **Hindenberg** umieścił trzy budynki określone jako zabudowania dworskie, symbolizujące podział wsi na trzy działki. Oznaczono także siedzibę sołtysa.

Mimo pewnych niedokładności mapa daje nam pierwszy w miarę wierny obraz **Ornontowic**. Możemy porównać ich wielkość i zabudowę z innymi miejscowościami ówczesnej ziemi pszczyńskiej.

Mapa **Hindenberga** została wpisana na **Polską Listę Krajową Programu UNESCO Pamięć Świata**.

Opracowano na podstawie *Dziejów Ornontowic*. Kompletna mapa pochodzi ze zbiorów **Archiwum Państwowego w Katowicach** i udostępniona jest na internetowej stronie **Śląskiej Biblioteki Cyfrowej**.

Ireneusz Kubicki
Towarzystwo Miłośników Ornontowic